

Strandskade

Haematopus ostralegus

Tjaldur

Oystercatcher

Strandskaden yngler i kystnære egne i store dele af Europa, mere pletvist mod syd. De største bestande findes i Nordvesteuropa, hvor arten yngler talrigt på Island, De Britiske Øer, i Holland, Tyskland og Skandinavien. Strandskade yngler endvidere på indlands-lokaliteter fra Ukraine til Vestsibirien, samt i Østrusland. På Færøerne er strandskade en meget almindelig ynglefugl med en bestand på cirka 10.000 par. Strandskaden er Færøernes nationalfugl, og artens ankomst om foråret (kaldet Grækarismessa) fejres hvert år 12. marts. Arten er fredet på Færøerne, og der har ikke været jagt på arten i nyere tid.

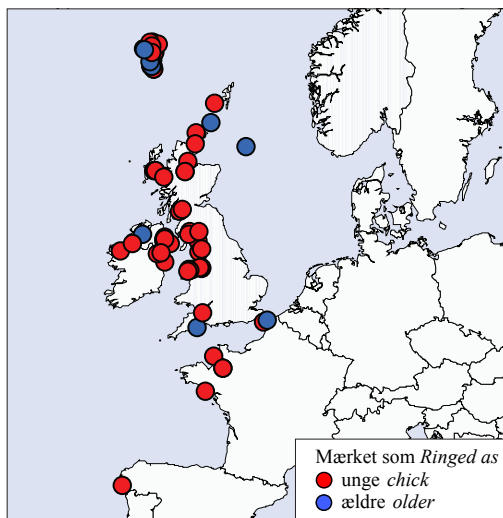

Fig. 1. Samtlige genfund af strandskade ringmærket på Færøerne (n=79). All recoveries of oystercatchers ringed in the Faroes (n=79).

Ynglefugle fra Skandinavien og de østlige bestande er trækfugle, mens ynglefugle fra de sydligere bestande er delvis trækfugle. Strandskaderne fra Nordeuropa overvintrer primært langs Nordvesteuropas tidevandskyster. Et fåtal strandskader overvintrer på Færøerne.

Mærknings- og genmeldingsdata

1.376 strandskader er ringmærket på Færøerne (fig. 2), flest på Kalsoy ved Mikladalur (138), Saksunardalur (77) og Trøllanes (59). 156 fugle er mærket på ikke nærmere angivet lokalitet. Den første blev ringmærket i 1923 (Bøur, Vágar), og flest er mærket i 1992 (127), 1991

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 1.376
 - heraf mærket som unger Ringed as chicks 1.233 (92%)

Genmeldinger Recoveries
 Antal genmeldinger No. of recoveries 79
 - heraf udenfor Færøerne Recovered abroad 48
 Antal fugle No. of individuals 74
 - heraf mærket som unger Ringed as chicks 67 (85%)
 Genmeldingsandel Proportion recovered 5,4%
 Mærket i udlandet og genmeldt på Færøerne Ringed abroad, recovered in the Faroes 387

Ekstremer Extremes
 Højeste alder Oldest bird 19 år 0 mdr.
 Længste afstand Longest distance
 Spanien Spain 2.121 km
 Nordligst Northernmost Færøerne Faroes (62°20'N)
 Sydligst Southernmost Spanien Spain (42°29'N)
 Østligst Easternmost Frankrig France (01°51'E)
 Vestligst Westernmost Irland Ireland (09°10'W)

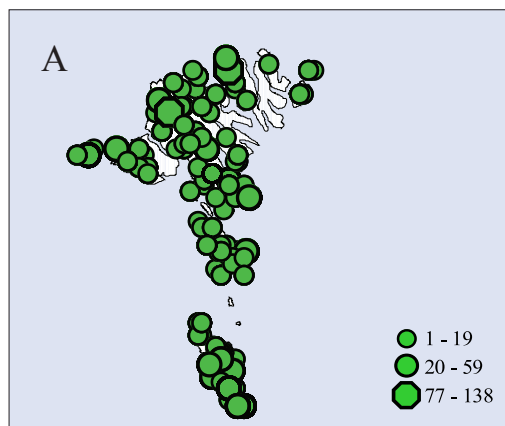

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for strandskade ringmærket på Færøerne (n=1.369). B) Retning af direkte efterårstræk (august-december, >100 km). A) Ringing sites of oystercatchers ringed in the Faroes (n=1,369). B) Direction of direct autumn migration (August-December, >100 km).

(104) og 1985 (88) (fig. 4). Omkring 49% er mærket i 1981-1995. Den tidligste er mærket 27. marts og den seneste 12. september, men lang flest (98%) i juni (722) og juli (467) (fig. 3). Kun tre fugle er kønsbestemt (2 hunner, 1 han). Blandt aldersbestemte fugle (n=1.344) blev 92% mærket som unger, 3% som ungfugle (1k) og 5% som ældre fugle (2+).

Med 79 genmeldinger af 74 fugle er 5,4% genmeldt, 31 fra Færøerne og 48 fra udlandet (fig. 1). Samtlige genmeldte færøske strandskader formodes at tilhøre den færøske ynglebeholdning, da alle fugle er ringmærket i yngletiden (juni-juli). 387 strandskader ringmærket i udlandet er genmeldt på Færøerne (fig. 7).

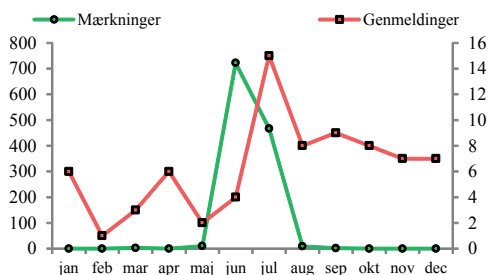

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for strandskade ringmærket på Færøerne. Month of ringing (green circles) and recovery (red squares) of oystercatchers ringed in the Faroes.

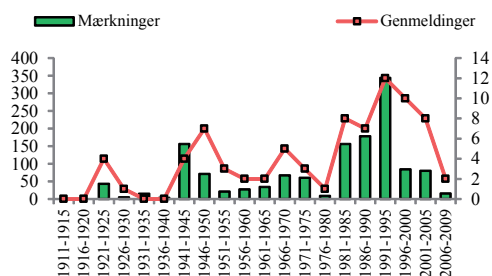

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for strandskade ringmærket på Færøerne, i femårsperioder. Year of ringing (green bars) and recovery (red squares) of oystercatchers ringed in the Faroes (five-year periods).

Træk, overvintring og spredning

Færøske ynglefugle. 13 færøske ungfugle er genfundet inden for to måneder efter mærkningen, alle på Færøerne. Den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfindslokation for disse fugle er 2 (0-21) km.

Efterårstrækket går mod sydsydøst (fig. 2B), formentlig i en relativt smal korridor direkte til det vestlige Skotland og Det Irske Hav, men enkelte flyver til det sydvestlige England, det vestlige Frankrig og det nordlige Spanien (fig. 6B). Ungfuglene indleder antagelig efterårstrækket allerede primo august. Første genfund i udlandet er 20. august i Frankrig, 1.548 km

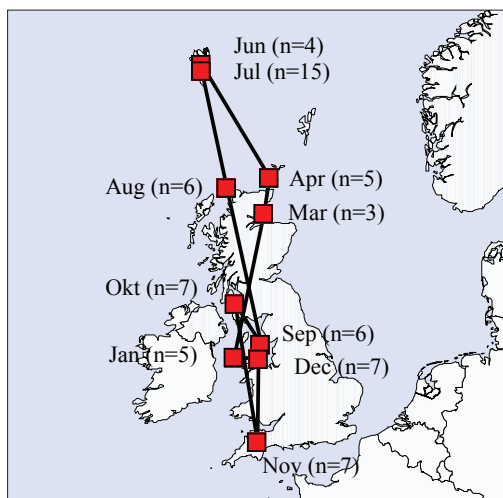

Fig. 5. Månedlige gennemsnitspositioner for genfund af strandkade ringmærket på Færøerne. *Monthly mean positions for recoveries of oystercatchers ringed in the Faroes.*

mod sydsydøst (fuglen er mærket 1. juli som unge). Ungerne har forladt Færøerne medio/ultimo august (sidste ungfugl genfundet 19. august). I efterårsmånederne august-november, ligger den gennemsnitlige position for genmeldingerne på De Britiske Øer (fig. 5). En

genmelding fra Isla Savora i det nordvestlige Spanien 16. november 1986 er med 2.121 km den længste afstand fra Færøerne for en færøsk mærket strandkade.

Færøske strandkader overvintrer hovedsagligt på De Britiske Øer (fig. 6B). I vinterperioden er de genfundet ved Frankrigs vestkyst (1) samt i England (6), Wales (1), Skotland (1) og Irland (4). Gennemsnitspositionen i vinterperioden (december-januar) ligger i Det Irske Hav (fig. 5). Fugle mærket i udlandet om vinteren (december-februar) og genfundet på Færøerne om sommeren kommer fra Wales (27), England (26), Skotland (9), Irland (6) og Tyskland (1).

Om foråret trækker strandkaderne muligvis ad en mere østlig rute end om efteråret, da flere fugle er genfundet på Orkney- og Shetlandsøerne under forårstrækket (fig. 6B). Fugle mærket i udlandet og genfundet på Færøerne viser samme tendens: 87 fugle genfundet på Færøerne er mærket uden for yngletiden på østkysten af Storbritannien, i Belgien, Holland og Tyskland. De første strandkader er genmeldt på ynglepladserne primo april.

Færøske strandkader yngler normalt nær det sted, hvor de er udruget. Syv fugle mærket

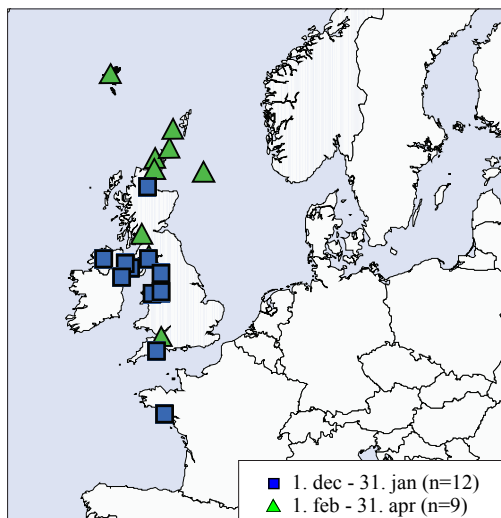
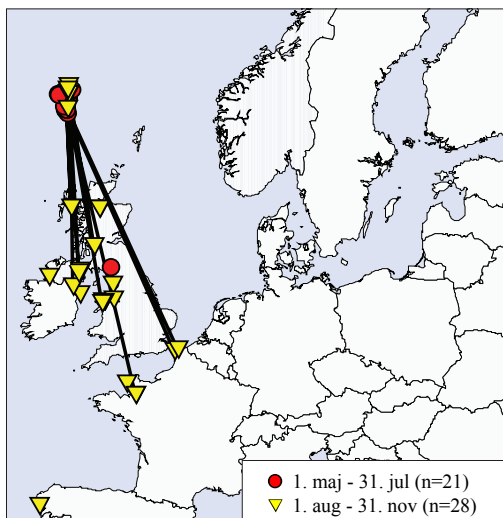

Fig. 6. Genmeldinger i A) yngletiden og efterårsperioden og B) vinter- og forårsperioden. Linjer angiver direkte træk. *Recoveries during A) breeding season and autumn, and B) winter and spring. Lines indicate direct migration.*

som ungfugle er genfundet som kønsmodne (>2 år) i yngletiden med en gennemsnitsafstand mellem mærknings- og genfundslokalitet på 16 (4-37) km. At yngre fugle kan oversomme uden for Færøerne, viser en aflæsning af en et år gammel fugl 31. maj i Skotland.

Tre strandskader mærket i udlandet som unger er genmeldt på Færøerne i yngletiden (maj-juli) 3-7 år senere: én fra Island, én fra Shetlandsøerne og én fra sydlige England (fig. 7).

Trækgæster. Meget få strandskader er ringmærket på Færøerne som trækgæster, og ingen af dem er genfundet. To fugle fra den islandske bestand er genmeldt på Færøerne i træktiden, henholdsvis 11. maj og 3. september. De islandske strandskader overvintrer primært på De Britiske Øer (Wernham m.fl. 2002), men i hvor stor udstrækning, de benytter Færøerne under trækket, er usikkert. Fugle fra den norske bestand kommer sandsynligvis sjældent til Færøerne, da der i det norske ringmærkningsmateriale kun er enkelte genfund fra Skotland og ingen fra Shetlands- og Orkney-øerne eller Irland (Bakken m.fl. 2003).

Genmeldings- og dødsårsager

73% af strandskaderne er genmeldt som døde (fig. 8A). Den hyppigste kendte dødsårsag er skudt (fig. 8B). De skudte fugle er fra De Britiske Øer i 1923-1949 (87%), og to fra Frankrig i henholdsvis 1994 og 1999. 5% af strandskaderne er fundet døde med uld viklet

om benene. Blandt de udenlandsk-mærkede fugle genfundet på Færøerne er 16% fanget i uld, og de fleste er døde. Dette er tilsyneladende et problem for fugle i alle aldre.

Blandt strandskader ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 46% fra første leveår (fig. 9). Den længstlevende færøsk-mærkede strandskade blev fundet død 5. juli i 2000 i en alder af 19 år. Den var mærket som unge 14. juli 1981. En strandskade, ringmærket som ungfugl 24. september 1972 i England blev fanget og frigivet 27 år og 11 måneder senere, 15. august 2000 på Suðuroy. Europas længstlevende strandskade er fra Tyskland, hvor en fugl blev genfundet efter 43 år og 4 måneder.

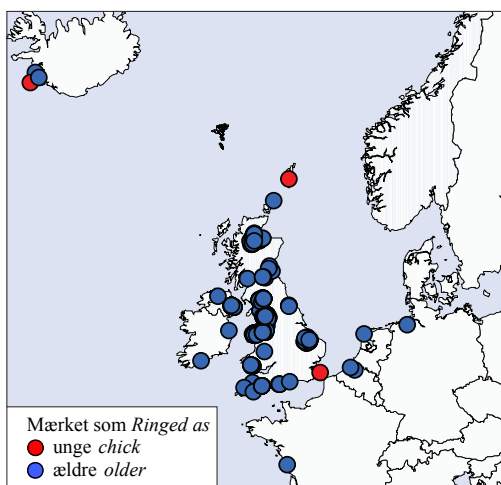

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for strandskade ringmærket i udlandet og genmeldt på Færøerne (n=387). *Ringings sites of oystercatchers ringed abroad and recovered in the Faroes (n=387).*

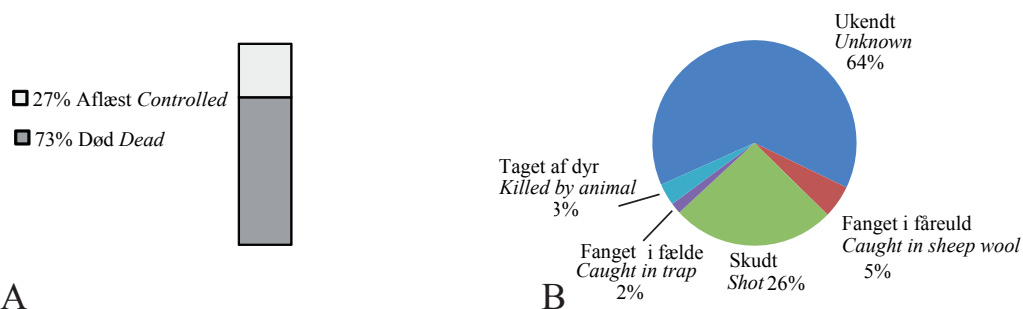

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=79) og B) dødsårsager (n=58) for strandskade ringmærket på Færøerne. *Causes of A) recovery (n=79) and B) death (n=58) of oystercatchers ringed in the Faroes.*

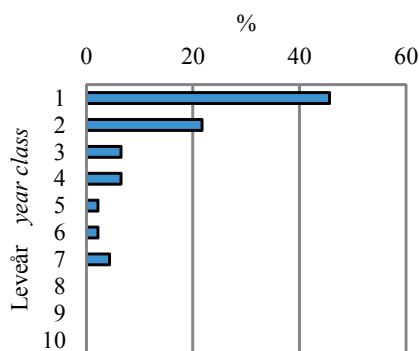

Fig. 9. Aldersfordeling af strandskader mærket i deres første kalenderår og genmeldt som døde (n=46). *Distribution by year-class of oystercatchers ringed in their first calendar year and recovered dead (n=46).*

English summary

Oystercatcher is the Faroese national bird and is not hunted. It is a common breeding bird in the Faroes with approximately 10,000 pairs. 1,376 have been ringed, 92% as chicks. They have been ringed all over the Faroes, most in Mikladalur, Kalsoy (132). The first oystercatcher was ringed in 1923 and about half were ringed in 1981-1995. 78 have been recovered, 48 abroad. All oystercatchers have been ringed during the breeding period and they all probably belong to the Faroese breeding population. 387 oystercatchers have been ringed abroad and recovered in the Faroes, the majority from Britain (380). Most Faroese oystercatchers winter in Britain and Ireland, with some also in France. The main cause of death is shooting (outside the Faroes). A total of 5% of Faroese ringed birds and 17% of birds that have been ringed abroad have been recovered dead because they were caught in sheep wool.